

CYLCHLYTHYR IECHYD RHYNGWLADOL

RHIFYN 10: MEHEFIN 2026

RADICAL HEALTH FESTIVAL HELSINKI

Leo Lewis (canol) gyda chynrychiolwyr eraill 2026. Delwedd trwy garedigrwydd Leo Lewis

Gŵyl Iechyd Radical Helsinki

gan Leo Lewis (Comisiwn Bevan, Prifysgol Abertawe)

Rydw i wedi bod yn myfyrio ar fy amser yng Ngŵyl Iechyd Radical Helsinki 2026, gan gyfrannu at sesiynau ar ofal iechyd seiliedig ar werth, prosiect DYNAMO Horizon Europe a gweithdy a drefnwyd gan y Reference Site Collaborative Network.

Yr hyn a'm trawodd fwyaf oedd nid yn unig y dechnoleg, yr arddangosiadau deallusrwydd artiffisial, a'r sgysiau polisi, ond y gydnabyddiaeth gyffredin oedd bod Ewrop o'r diwedd o ddifrif ynglŷn â symud o ofal sy'n canolbwyntio ar salwch i iechyd rhagweithiol, personol, wedi'i greu gyda phobl ac wedi'i alluogi gan dechnoleg. Mae hyn yn arwain at drawsnewid pwrpas systemau iechyd a gofal.

Gosododd y Ffindir y cywair. Fe fframiodd y Weinyddiaeth Materion Cymdeithasol ac Iechyd yr her yn berffaith. Mae deallusrwydd artiffisial, data ac offer digidol yn bwysig, ond mae'r trawsnewidiad go iawn yn un dynol. A dyna pan fo presgripsiynu cymdeithasol yn dod i mewn. Er gwaethaf yr holl sôn am algorithmau, yr hyn sy'n cadw pobl yn iach yw cysylltiad, pwrpas a chymuned. Gall deallusrwydd artiffisial adnabod risg. Gall data bersonoli cymorth. Ond mae presgripsiynu cymdeithasol yn helpu pobl i wirioneddol fyw'r newid.

Gadawodd beiddgarwch yr ŵyl a diffuantrwydd sgysiau fi'n llawn egni ar y naill law, ond ar y llaw arall, mae angen i ni drosi'r uchelgais dechnolegol a'r newid diwylliannol yn ffyrdd hollol wahanol o roi gofal a gwasanaethau a fydd yn arwain at drawsnewid pwrpas systemau iechyd a gofal.

Uwchgyhaddled Iechyd Byd-eang y DU 2026 - Tudalen 3 ymhlith y cynrychiolwyr - Charlotte Welch (Iechyd Cyhoeddus Cymru) ynghyd ag Israa Muhammed a Jess Simms (Partneriaeth Iechyd Byd-eang Cymru).

Rhagargoeli Strategol yr Iseldiroedd yng Nghymru

gan Henk Hilderink a Jippe Miedema (Rhagargoeli Iechyd Cyhoeddus, Sefydliad Cenedlaethol yr Iseldiroedd ar gyfer Iechyd y Cyhoedd a'r Amgylchedd)

Nid yw rhagargoeli strategol yn gysyniad newydd. Mae gan Sefydliad Iechyd Cenedlaethol yr Iseldiroedd (RIVM) draddodiad hir o gymhwyso rhagargoeli strategol i lywio llunio polisiau. Mae'r RIVM wedi bod yn gwneud Astudiaeth Rhagargoeli Iechyd Cyhoeddus yr Iseldiroedd ers dros 30 mlynedd eisoes, ers 1993 ac mae'n rhoi darlun systematig, sy'n sylfaen dystiolaeth, i'r llywodraeth o sut mae iechyd y boblogaeth yn debygol o ddatblygu dros y degawdau nesaf. Nid rhagfynegiad mohono. Mae'n ffordd strwythuredig a systematig o ofyn: pa ddyfodol sy'n ein hwynebu, beth yw'r heriau sy'n deillio o'r dyfodol hwn, a beth yw'r opsiynau ar gyfer gweithredu?

Profiad RIVM gydag astudiaeth rhagargoeli iechyd y cyhoedd yr Iseldiroedd ac amrywiol astudiaethau rhagargoeli eraill oedd sail gweithdy deuddydd yn iechyd cyhoeddus Cymru.

Archwiliodd y gweithdy cyntaf y fethodoleg hon yn fanwl: sut gall sganio'r gorwel helpu i nodi bygythiadau a chyfleoedd sy'n dod i'r amlwg cyn iddynt ddod yn argyfyngau, sut mae senarios yn cael eu llunio i adlewyrchu ansicrwydd gwirioneddol yn hytrach na'i guddio, a sut mae canfyddiadau'n cael eu trosi'n opsiynau gweithredu y gall llunwyr polisi eu defnyddio mewn gwirionedd.

Daeth yr ail weithdy â dimensiwn gwahanol ac yn arbennig o egniol. Cymerodd pymtheg o gyfranogwyr sy'n gysylltiedig â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, deddfwriaeth nodedig Cymru sy'n creu dyletswydd gyfreithiol i gyrff cyhoeddus ystyried canlyniadau hirdymor eu penderfyniadau, ran yn y gweithdy hwn.

Yr hyn a ddaeth i'r amlwg yn ystod y ddau ddiwrnod oedd cydnabyddiaeth gyffredin bod offer rhagargoeli, gan gynnwys sganio'r gorwel a datblygu senarios, yn teithio'n dda ar draws cyd-destunau. Fodd bynnag, yr amodau sefydliadol ar gyfer gwneud i ragargoeli fod yn bwysig yw'r hyn sy'n pennu ei effaith mewn gwirionedd. Mae methodoleg heb fandad yn creu adroddiadau sy'n casglu llwch. Mae mandad heb fethodoleg yn creu bwriadau da heb gyfeiriad. Mae Cymru, gyda'i sylfaen ddeddfwriaethol unigryw a'i hawydd gwirioneddol am y math hwn o feddwl, mewn sefyllfa dda i ddod â'r ddau at ei gilydd.

I'r RIVM, mae'r sgysrsiau hyn yr un mor werthfawr. Mae rhagargoeli'n dysgu o gymharu. Mae gweld sut mae system wahanol yn ymdopi â'r un her sylfaenol - sut ydych chi'n llywodraethu ar gyfer dyfodol na allwch chi ei wybod yn llawn? - yn hogi meddwl ar y ddwy ochr. Edrychwn ymlaen at barhau â'r sgwrs

Uwchgynhadledd Iechyd Byd-eang y DU 2026

Llunio Iechyd y Dyfodol Gyda'n Gilydd

gan Keira Charteris a Charlotte Welch (Iechyd Cyhoeddus Cymru)

Mynychodd cydweithwyr o Bartneriaethau Iechyd Byd-eang Cymru (GHPC) ac Iechyd Cyhoeddus Cymru (PHW) Uwchgynhadledd Iechyd Byd-eang y DU 2026, Llunio Iechyd Yfory, Gyda'n Gilydd, a gynhaliwyd yng Ngholeg Brenhinol y Meddygon.

Daeth yr Uwchgynhadledd â **1,000 o gynrychiolwyr ynghyd o 22 o wledydd**, yn cwmpasu cyrff anllywodraethol, y byd academiaidd, y sectorau cyhoeddus a phreifat, a llywodraethau'r DU a llywodraethau rhyngwladol, gyda dros **100 o siaradwyr**, gan gynnwys arweinwyr gwleidyddol ac iechyd uwch.

Dros dri diaw, canolbwyntiodd y rhaglen ar adeiladu **system iechyd y DU sy'n ymgysylltu'n fyd-eang**, cryfhau **partneriaethau iechyd byd-eang teg**, a chydabod arweinyddiaeth **cymunedau diaspora** wrth lunio feithrin byd-eang.

Archwiliodd y trafodaethau heriau cyffredin megis cynaliadwyedd y gweithlu, cydweithio moesegol, a sut y gall partneriaethau rhyngwladol symud o ddeialog i weithredu ymarferol, wedi'u seilio ar egwyddorion tegwch, cytbwysedd a chyfrifoldeb a rennir.

Roedd y gofod arddangos yn gyfle gwych i **arddangos cyfraniadau Cymru at iechyd byd-eang**, gyda llawer o sgysiau gwerthfawr a chydweithrediadau posibl adnabyddedig. Rydym yn obeithiol y gallir datblygu nifer o'r rhain yn dilyn y digwyddiad..

Cafodd Partneriaeth Fferyllwyr Gwrthficrobaidd Cymru a Malawi (WMAPP) ei chynnwys yn yr Uwchgynhadledd hefyd, gyda'i chrynodeb wedi'i dderbyn a'i gyflwyno gan Zoe Kennerley.

(Top) Zoe Kennerley (WMAPP); (Canol) Jo Peden (PHW), Jess Simms, Israa Muhammed a Rachel Crooks (pob un yn GHPC); (Uchod) Keira Charteris (PHW), Jess Simms, Israa Muhammed (y ddwy yn GHPC), Angela Gorman (Life for African Mothers) a Rachel Crooks (GHPC). **Lluniau gan Israa Muhammed**

Plant sydd heb gael brechiadau yn Nhalaithe Kano, Nigeria

Mae astudiaeth ddiweddar gan Dr Stanley Ukpai a Judith-Ann Walker yn archwilio parhad plant sydd heb gael brechiadau yn Nhalaithe Kano, Nigeria, er gwaethaf cyflenwad imiwneiddio rheolaidd uchel.

Darllenwch fwy yn y cyfnodolyn Critical Public Health Saesneg yn unig

Wedi'i chyhoeddi yn Critical Public Health, mae **Zero-dose children in Kano State, Nigeria: a multi-site qualitative study of non-initiation and social and behavioural change communication levers** yn defnyddio dyluniad ansoddol aml-safle.

Nododd ymchwilwyr rwystrau megis sgil-ffeithiau brechlynnau (e.e. poen/twymyn Penta-1), tloedi, costau trafndiaeth, diffyg ymddiriedaeth mewn gwasanaethau am ddim, a deinameg gwneud penderfyniadau yn y cartref.

Roedd camsyniadau am frechlynnau, fel ofnau anffrwythlondeb, yn gyffredin.

Mae strategaethau i fynd i'r afael â'r materion hyn yn cynnwys cwnsela rhagflaenol, ymgysylltu â negeswyr dibynadwy fel imaniaid, ail-actifadu ysgogwyr cymunedol, cynnig cymhellion trafndiaeth, a gwella cyfathrebu â darparwyr.

Mae'r astudiaeth yn pwysleisio cyfathrebu sy'n canolbwyntio ar degwch ac addasiadau i wasanaethau i feithrin ymddiriedaeth, lleihau rhwystrau, a sicrhau mynediad at frechiadau i gymunedau sydd wedi'u hymylu.

Research to Policy Translation: Bridging the Gap | An Online Course

Duration: Self-Paced | Location: Online | Prerequisites: None | Cost: AUD \$150

An expert-designed, comprehensive online course designed to teach knowledge, skills and strategies necessary for translating research into policy and practice.

Featuring lectures and discussions, reflective activities, practical exercises, and formative assessments.

Learn essential skills in:

- Navigating the research-policy nexus
- Building effective research-policy partnerships
- Applying practical translation strategies, tools, and skills
- Communicating evidence for real-world impact
- Developing a clear and actionable knowledge translation plan

Saesneg yn unig

WHO	WHEN	HOW
Anyone interested in understanding and influencing the intersection of research and policy	This is a fully self-paced course and is available for enrolment year round.	Enrol via the link below to gain access to the course

Build the skills to turn research into action.

CHIAPRT drives real-world change by turning research into action, connecting experts and policymakers to create collaborative impact and healthier communities. This course builds on this expertise to provide global audiences with the opportunity to develop their research translation knowledge and capacity.

Contact us at chiaprt@sahmri.com

Enrol Today!

Ail-ddynodi Canolfan Gydwethredol Sefydliad Iechyd y Byd ar Fuddsoddi ar gyfer Iechyd a Llesiant

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn dathlu ail-ddynodi ei Gyfarwyddiaeth Polisi ac Iechyd Rhyngwladol fel Canolfan Gydwethredol Sefydliad Iechyd y Byd (WHOCC) ar Fuddsoddi ar gyfer Iechyd a Llesiant. Mae hyn yn cadarnhau statws Cymru fel arweinydd byd-eang wrth feithrin polisiau, strategaethau a buddsoddiadau gydag iechyd, llesiant a thegwch yn sail iddynt.

Mae'r ail-ddynodiad yn ymestyn statws y Ganolfan am bedair blynedd arall (2026-30), gan gydnabod ei rôl unigryw fel y Canolfan Gydwethredol Sefydliad Iechyd y Byd cyntaf a'r unig un yn y byd sydd wedi'i neilltuo'n benodol i gynyddu buddsoddiad yn llesiant pobl, cymunedau, cymdeithasau a'n planed. Yn ogystal, mae'n sicrhau cyfraniad parhaus Cymru at rwydwaith byd-eang o fwy nag 800 o Ganolfannau Cydwethredol ar draws mwy nag 80 o wledydd, ac yn sicrhau bod Cymru hefyd ar ei hennill.

Ers iddo gael ei ddynodi yn 2018, mae Canolfan Gydwethredol Sefydliad Iechyd y Byd wedi rhoi ystod eang o waith dylanwadol sydd wedi cryfhau polisi ar sail gwybodaeth a gwerth. Mae wedi datblygu canllawiau ac offer ymarferol i helpu llywodraethau a sefydliadau i wario a buddsoddi'n fwy effeithiol mewn gwaith ataliol. Mae'r gwaith hwn wedi helpu i osod Cymru fel hyrwyddwr dros adeiladu economïau llesiant a hyrwyddo meddwl a dulliau newydd tuag at ddyfodol iachach, tecach a mwy cynaliadwy i bawb.

Wrth edrych tua'r dyfodol, bydd Canolfan Gydwethredol Sefydliad Iechyd y Byd yn parhau i ehangu ei waith cydwethredol a'i effaith genedlaethol a byd-eang drwy roi arbenigedd a gwybodaeth, meithrin capasiti, a chyflymu datrysiadau ar gyfer rhoi iechyd, llesiant a thegwch y boblogaeth wrth wraidd pob polisi a buddsoddiad.

Fforwm Iechyd Rhyngwladol Iechyd Cyhoeddus Cymru

Art, Action, Development and the End of Global Health

20 Mai 2026

Cynhaliwyd y Fforwm yn rhithwir gan y Ganolfan Ryngwladol Cydlynu Iechyd (IHCC) ar 12 Tachwedd 2025, gan ddod â chynulleidfa amrywiol ynghyd. Roedd y cynadleddwyr yn amrywio o weithwyr gofal iechyd proffesiynol a llunwyr polisi i academyddion a sefydliadau anllwyodraethol. Unodd pawb i rannu gwersi ac arferion gorau o weithgareddau iechyd rhyngwladol, ymchwil a chyfluoedd a all helpu i gryfhau sgiliau a systemau ledled Cymru ac yn rhyngwladol.

Mae'r fforwm hwn, a gynhelir ddwywaith y flwyddyn, yn hyrwyddo dysgu ar y cyd, gan arddangos cyfraniadau Cymru at iechyd byd-eang, ac mae'n atgyfnerthu rôl Cymru fel cenedl sy'n gyfrifol yn fyd-eang ac sydd wedi ymrwmo i wella iechyd a llesiant i bawb. Mae'n weithgaredd allweddol Strategaeth Iechyd Ryngwladol Iechyd Cyhoeddus Cymru, yn alluogwr Strategaeth Hirdymor Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Lluniwyd y digwyddiad gan bedwar cyflwyniad diddorol.

Gan enwi REM a Bono Vox U2, agorodd yr Athro Colin McInnes (Prifysgol Aberystwyth) y trafodion gyda sgwrs o'r enw **The End of Global Health**.

Aeth Colin â'r fforwm trwy hanes iechyd Byd-eang fel cysyniad â enw a gefnogir gan lywodraethau. Yn deillio o gwmp y llen haearn a chynnydd HIV, daeth iechyd Byd-eang yn egwyddor i Lafur Newydd Blair ymhlith eraill. Heddiw gwelwn rwyg o fethiant globaleiddio, diffyg ymddiriedaeth mewn awdurdod a rhyfel, yn rhedeg trwy lens enbyd COVID. Mae'r camau nesaf, fel y'u hawgrymir gan y naratif - dan arweiniad UDA Trump - yn gweld cenhedloedd yn tynnu'n ôl.

Dilynwyd hyn gan **Development, Decolonisation and Global Health: Reflections on Building Equitable Partnership** lle'r oedd Dr Ben Wilson (Cyfarwyddwr Ymgysylltu â'r Cyhoedd, SCIAF) yn gofyn cwestiwn anghyfforddus: beth os yw'r prosiect datblygu cyfan wedi bod yn dawel drefedigaethol trwy'r amser? Gan dynnu ar ei ddoethuriaeth ar bartneriaeth yr Alban a Malawi, olrhainiodd theori datblygu o ecsbloetio agored, trwy foderneiddio ("rydyn ni i gyd ar yr un llwybr, ond rydych chi ychydig ar ei hôl hi"), i'r feirniadaeth ôl-ddatblygu sy'n gofyn pwy sy'n cael penderfynu beth mae "datblygedig" hyd yn oed yn ei olygu. Y wers ar gyfer iechyd byd-eang: pan gaiff clefyd ei drin fel problem dechnegol yn unig — treialon rheoledig ar hap, echdynnu data, hierarchaethau arbenigedd — rydym yn colli'r strwythurau trefedigaethol a chyfalafol sy'n cynhyrchu'r bregusrwydd yn y lle cyntaf. Dadleuodd Ben fod angen i ddata ansoddol fod yn bartner dilys i'r meintiol, nid yn ystyriaeth diweddarach.

Ar ôl dwy sgwrs ddifrifol, cyflwynodd Dr Mariana Dyakova (Iechyd Cyhoeddus Cymru) ragolygon mwy cadarnhaol yn **Iechyd Byd-eang ar Waith: Adeiladu Economiâu Llesiant er Ffyniant i Bawb**.

Cynigiodd Mariana ddewis arall gweithredol: yr economi llesiant - economïau wedi'u cynllunio o amgylch pobl a'r blaned, nid elw - wedi'u fframio gan bedwar "prifddinas llesiant" Sefydliad Iechyd y Byd ac wedi'u cefnogi gan y strategaeth Economeg Iechyd i Bawb sydd ar ddod. Mae Cymru yn arweinydd yma, gyda Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, memorandwm wedi'i adnewyddu gyda WHO Ewrop, a Chanolfan Gydwethio WHO wedi'i hail-ddynodi hyd at 2030.

Yn olaf, daeth Rosie Dow (Cyngor Celfyddydau Cymru) â hanes hir o astudio/gweithio o fewn iechyd y cyhoedd i ymchwilio i sut mae iechyd a llesiant yn elwa o'r celfyddydau. Wedi'i gyflwyno nawr fel **The Art of Global Health & Wellbeing: how the arts are helping to address health challenges in Wales and across the world**. Mae'r cysylltiad rhwng iechyd meddwl gwell a gweithgareddau artistig wedi'i sefydlu ers tro byd. Ychwanegodd Rosie lawer o gymwysiadau eraill, gan gynnwys pobl hŷn mewn dosbarthiadau dawnys yn hybu cydbwysedd i leihau cwmpïadau. Llywiodd 170+ o ffynonellau tystiolaeth a adolygwyd gan gymheiriaid ledled y byd erthygl Rosie yn y Lancet yn hyrwyddo'r celfyddydau mewn gofal iechyd.

Gwylwch y recordiad fforwm a/neu lawrlwythwch sleidiau'r cyflwyniad yn [Rhwydwaith Iechyd Cyhoeddus Cymru](#)

Mae croeso i bawb. Mae'r Fforwm Iechyd Rhyngwladol nesaf wedi'i drefnu ar gyfer Tachwedd 2026. Am yr wybodaeth ddiweddaraf, cysylltwch â [Laura Holt](#) neu [Jo Harrington](#) yn Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Hub Cymru Affrica - Dathliad Diwrnod Rhyngwladol y Merched Cymru, Affrica a Menywod

Teml Heddwch, Caerdydd, 11 Mawrth 2026

gan Jo Harrington (Iechyd Cyhoeddus Cymru)

Yn y llun: ADJURA (canwr-gyfansoddwr); y pumawd corawl ZimVoices; er cof am Claire O'Shea (Hub Cymru Affrica) - ymhlith y siaradwyr roedd Chizi Phiri a Dr Kathrin Thomas; y ddawnswraig Aida Diop; a'r bardd Tia-Zakura.

Roedd cyfraniad disglair Hub Cymru Affrica (HCA) i Ddiwrnod Rhyngwladol y Merched yn ddigwyddiad dathlu yn Nheml Heddwch Caerdydd. Dysgodd a mwynhaodd gwsteion entrepreneuriaeth, talent a gwaith menywod o bob cwr o gyfandir Affrica.

Elemchi (Chi) Nwosu, gwneuthurwr ffilmiau, cyflwynydd, adroddwr straeon ac actores, oedd yn cyflwyno'r noson, a oedd yn cyfod cyflwyniadau byr, addysgiadol ag adloniant byw a phryd o fwyd. Daeth y pryd trwy garedigrwydd arlwywyr o Nigeria, **Id's Place**. Roedd cefn y neuadd wedi'i leinio â stondinau yn gwerthu eitemau defnyddiol ac addurniadol, creffttau traddodiadol, llyfrau a chynnyrch masnach deg. Roedd coeden ddymuniadau ar gyfer meddyliau, diolchiadau a dymuniadau da i'w rhoi ar ddarnau o bapur a'u pinio.

Ar ôl croesawu'r gynulleidfa a'r sgysiau rhagarweiniol, daeth y dawnsiwr o Senegal, **Aida Diop**, i'r llwyfan. Anogwyd pawb i glapio curiad rhythmig, yn gyflymach bob tro, wrth i Aida berfformio'n egniol. Dysgodd ei symudiadau gyntaf fel plentyn Lebou yn ei phentref brodorol Ouakam a'i mireinio mewn ysgolion dawns nes iddi fod yn oedolyn. Mae'r gantores-gyfansoddwraig **ADJUA** yn tynnu ar ei threftadaeth Gymreig a Ghana i gyfansoddi'r caneuon a chwaraeodd yn fyw dros ginio. Daeth y bardd lleol **Tia-Zakura Camilleri** ag angerdd ei barddoniaeth mewn datganiad perfformiadol. Yn olaf, cafwyd cyfraniad corawl hyfryd gan bum menyw o Zimbabwe, a elwir yn **ZimVoices**.

Tynnwyd sylw at waith **WCVA** (prosiectau grymuso menywod); **Treeflights** (adeiladu a grymuso cymunedau menywod yng Ngorllewin Cymru a Kenya); a phrosiect **Fuluma Butta** ym Malawi. Cyflwynwyd **Hub Cymru Affrica** gan **Israa Mohammed (Global Health Partnerships Cymru)**.

Un uchafbwynt oedd rhan fwyaf trist y noson hefyd. Wrth ddathlu menywod rhyfeddol, anrhydeddodd Hub Cymru Affrica ei menyw eu hunain gyda theyrnged i'r diweddar **Claire O'Shea**. Pennaeth Cynorthwydd Gofal Iechyd hyd at ei marwolaeth y llynedd, nodwyd gwaddol Claire mewn teyrngedau gan ei chydweithiwr **Cath Moulogu** a'r un yr oedd hi'n ei mentora **Chizi Phiri**, ynghyd â'i phartner a ffrind **Ymgyrch Claire, Dr Kathrin Thomas**.

Lluniau gan Jo Harrington

Mewnwelediadau Iechyd Rhyngwladol: Atal Dementia

gan Keira Charteris (Iechyd Cyhoeddus Cymru)

Mae tîm Mewnwelediadau Iechyd Rhyngwladol yn Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi cyhoeddi adroddiad sy'n archwilio'r dystiolaeth ddiweddaraf ar atal dementia a phwysigrwydd cefnogi iechyd yr ymennydd ar draws cwrs bywyd.

Mae dementia yn her iechyd y cyhoedd fyd-eang fawr a chynyddol ond mae potensial atal yn sylweddol. Mae ymchwil yn awgrymu y gellid atal hyd at 45% o achosion drwy ymdrin â 14 ffactor risg y gellid eu haddasu ar draws cyfnodau bywyd.

Mae negeseuon allweddol o'r adroddiad yn cynnwys:

- ▶ Pwysigrwydd cefnogi iechyd yr ymennydd ar draws cwrs bywyd trwy gamau integredig ar dair lefel: ymyriadau ymddygiadol, rhaglenni aml-gydran, a mesurau strwythurol, ar lefel y boblogaeth.
- ▶ Yr angen i leihau anghydraddoldebau trwy dargedu grwpiau risg uchel a sicrhau mynediad teg at addysg, prawf sgrinio a gofal.
- ▶ Galluogwyr pwysig, megis manteisio ar arloesedd ar gyfer canfod cynnar a therapiau newydd sy'n cael eu gyrru gan ddeallusrwydd artifisial, meithrin gallu'r gweithlu, ac ymgysylltu â'r gymuned.
- ▶ Enghreifftiau o wledydd o'r Ffindir, Japan, De Korea, Uruguay, a'r DU, yn dangos dulliau amrywiol o atal dementia.

[Cliciwch i gael mynediad at yr adroddiad](#)

Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n datblygu Strategaeth Dementia olynol i Gymru, gydag ymgynghoriad cyhoeddus ar y strategaeth ddrafft ar agor tan 6 Ebrill 2026. Mae'r adroddiad hwn wedi'i ddatblygu i gefnogi'r broses honno, gan gysylltu â chydweithwyr ar draws Iechyd Cyhoeddus Cymru a Llywodraeth Cymru.

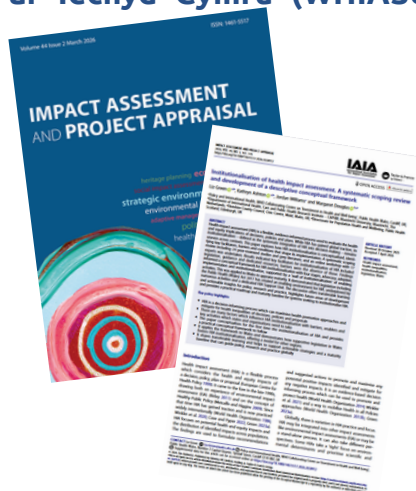
Ysgrifennwyd yr adroddiad gan Keira Charteris, Mariana Dyakova, Daniela Stewart a Zuwaira Hashim.

Gwreiddio Asesiad o'r Effaith ar Iechyd (HIA)

Dysgu o arfer rhyngwladol a Chymreig

gan Muqaddasa Abdul Wahid (Iechyd Cyhoeddus Cymru)

Yn ddiweddar, cyhoeddodd yr Athro Liz Green a Dr Kathryn Ashton o Uned Gymorth Asesu Effaith ar Iechyd Cymru (WHIASU) erthygl yn dwyn y teitl 'Asesiad o'r effaith ar iechyd sefydliadol. Adolygiad cwmpasu systematig a datblygiad fframwaith cysyniadol disgrifiadol' yn y cyfnodolyn *Impact Assessment and Project Appraisal*.

Y papur yw'r fframwaith ymarferol cyntaf i'r maes / gwladwriaethau / sefydliadau eraill ei ddefnyddio i fesur pa mor aeddfed ydynt (ai peidio) o ran AEI. Mae'n tynnu sylw at y galluogwyr a'r rhwystrau a'r 4 cam allweddol o sefydliadu AEI, sef: eiriolaeth, mabwysiadu, rhoi ar waith ac yn olaf, sefydliadu.

Mae'r rhain wedi'u mapio yn erbyn 'wal sefydliadu' ymarferol sy'n cynnwys y gweithgareddau, y ffactorau a'r hwyluswyr hanfodol y mae eu hangen ar gyfer sefydliadu AEI. Gall gwladwriaethau a sefydliadau eraill ddefnyddio'r rhain i fesur eu hunain yn eu herbyn er mwyn nodi pa mor aeddfed ydynt (ai peidio) o ran y llwybr at sefydliadu a'r ffactorau hollbwysig sydd ganddynt ar hyn o bryd neu'r rhai y mae angen iddynt ymdrechu amdanynt.

[Cliciwch i gael mynediad at yr adroddiad \(Saesneg yn unig\)](#)

Manteision Iechyd Rhyngwladol i Bobl Cymru

Y Ganolfan Ryngwladol Cydlynu Iechyd

Mae fideo gwybodaeth animeiddiedig wedi'i lansio i ddangos cyfranogiad Cymru mewn iechyd byd-eang, a sut mae effaith y genedl yn taro ymhell y tu hwnt i'w phwysau.

Mae'r animeiddiad (yn [Gymraeg](#) neu'n [Saesneg](#)) yn sôn am sut mae Cymru o fewn y byd - wedi'i heffeithio gan ofnau gofal iechyd rhyngwladol, a bod ar ei ennill o ddatblygiadau iechyd a wneir yr un le o amgylch y byd.

Efallai'n syndod, am wlad fach, mae Cymru ar flaen y gad o ran mentrau iechyd byd-eang, fel ei rôl flaenllaw yng [Nghymdeithas Ryngwladol Sefydliadau Iechyd Cyhoeddus Cenedlaethol](#) (IANPHI) (Saesneg yn unig).

Wedi'i anelu at gynulleidfa darged o bawb, mae'r naratif yn hawdd ei ddeall y tu hwnt i'w sector academiaidd a phroffesiynol.

Comisiynwyd y rhaglen fer gan [Y Ganolfan Ryngwladol Cydlynu Iechyd](#), rhan o gyfarwyddiaeth Polisi ac Iechyd Rhyngwladol Iechyd Cyhoeddus Cymru. Fe'i crëwyd gan [Savage and Gray Design](#) (Saesneg yn unig) o Gaerdydd.

“Partneriaethau Iechyd Rhyngwladol yn gweithio a’r manteision i Gymru a thu hwnt wedi’u hamlinellu mewn ffordd fer a llawn gwybodaeth.”

Yr Athro Liz Green, Uned Gymorth Asesu Effaith ar Iechyd Cymru (WHIASU)

“Offeryn gwych i ddangos i’r cyhoedd faint o ffyrdd y mae Cymru’n sefyll ar lwyfan byd-eang o ran iechyd y cyhoedd.”

Cara Davies, Cydlynnydd Hwb Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod (ACE)

“Doeddwn i ddim yn ymwybodol faint yr oedd Cymru’n ei wneud dros ofal iechyd byd-eang.”

Kay Kendall, aelod o'r cyhoedd

Digwyddiadau a Chynadleddau i Ddod

Ysgol Haf Fenis yr Arsyllfa 2026: Talu am ofal iechyd yng ngwyneb cyfyngiadau ariannol: sut i gynhyrchu refeniw digonol a gwario'n well

San Servolo, Fenis
19 - 25 Gorffennaf 2026
Cwrs chwe diwrnod gyda digwyddiadau cyfagos

[Cliciwch am
ragor o
wybodaeth](#)

8fed Gynhadledd Ryngwladol ar Orfodi'r Gyfraith ac Iechyd y Cyhoedd Vulnerability, Policing and Public Health

Prifysgol Leeds, Lloegr
6 - 9 Medi 2026

[Cliciwch am
ragor o
wybodaeth](#)

Sefydliad Iechyd y Byd: Diwrnod Diogelwch Cleifion y Byd 2026 Bregusrwydd, Plismona ac Iechyd y Cyhoedd

Yn fyd-eang
17 Medi 2026
Trwy'r dydd; pob parth amser

[Cliciwch am
ragor o
wybodaeth](#)

**Cyfarfod Blynyddol Cymdeithas Frenhinol
Meddygaeth Drofannol a Hylendid
Partneriaethau Teg mewn Iechyd Byd-eang**

Llundain, Lloegr
15 - 16 Hydref 2026

Rhaid cyflwyno
crynodebau ar gyfer y
digwyddiad cyn 19
Mehefin 2026.

[Cliciwch am
ragor o
wybodaeth](#)

**19eg Gynhadledd Iechyd Cyhoeddus Ewrop
Synergeddau trefol a byd-eang: llunio dyfodol
iechyd y cyhoedd gyda gwydnwch hinsawdd, ecwiti ac arloesedd**

Bilboa, Sbaen
10-13 Tachwedd 2026

Prisiau tocynnau
cynnar i'r rhai sy'n
cofrestru cyn 10
Gorffennaf 2026

[Cliciwch i
gofrestru](#)

Cysylltu â Ni

Os oes gennych unrhyw straeon neu brosiectau
rhyngwladol yr hoffech iddynt gael sylw yn ein
cylchlythyrau sydd ar ddod, anfonwch e-bost at:

Laura.holt@wales.nhs.uk
Joanne.Harrington2@wales.nhs.uk